

Комбинација растућих популистичких аспирација у глобалној арени и с тим у вези тешкоће у обликовању заједничког глобалног одговора на политичку и економску кризу – представља опасност од међународне збрке и нереди на који било Немачка, Русија, Турска, Кина, или САД, не могу сами да пруже ефикасни одговор, пише у “Кришчен сајнс монитору” (The Christian Science Monitor) **Збигњев Бжежински** (Zbigniew Brzezinski), који је био саветник америчког председника **Џимија Картера** за безбедност.

Заједнички изазов за све нас је својствен у текућој трансформацији глобалне политике.

Да почнем са три начелне тврдње, односно става.

- Прво, глобални мир не угрожавају утопистички фанатици, као што је то био случај током 20 века, већ турбулентна сложеност својствена за нестабилни феномен глобалног политичког буђења;
- Друго, свеобухватни и трајни друштвени напредак је остваривији кроз демократску партиципацију него кроз ауторитарну мобилизацију;
- Треће, глобална стабилност у наше доба може бити промовисана једино сарадњом ширих размера, а не кроз империјалну доминацију.

Током 20. века били су доминантни фанатични идеолошки напори да се изнова стварају друштва бруталним тоталитарним методама које су почивале на утопистичким пројекцијама.

Европа из тог доба најбоље зна за људску цену таквог поједностављеног и арогантног идеолошког фанатизма. Данас, на срећу, са изузетком неколико изолованих случајева, као што је Северна Кореја, мало су вероватни нови покушаји ширих размера утопистичког друштвеног инжењеринга.

То је углавном због тога што се у 21. веку, први пут у историји, цео свет политички буди.

Људи из целог света су у покрету, повезани су, кивни су због релативне социјалне ускраћености и све више одбацују ауторитарну политичку мобилизацију. Из тога произилази да је демократска партиципација на дуже стазе најбоља гаранција и за друштвени прогрес и за политичку стабилност.

Међутим, комбинација растућих популистичких аспирација у глобалној арени и, с тим у вези, тешкоће у обликовању заједничког глобалног одговора на политичку и економску кризу - представљају опасност од међународне збрке и нереда на који било Немачка, Русија, Турска, Кина, или САД, не могу сами да пруже ефикасни одговор.

Заиста, са потенцијалним глобалним метежом - који се подудара са појавом нових претњи универзалном благостању и чак људском опстанку - може се суочити само кроз шири оквир сарадње која би се заснивала на распрострањенијим заједничким демократским вредностима.

Основна чињеница је да међузависност није слоган, већ опис све већег императива стварности. Америка увиђа да јој Европа треба као глобални савезник, да је сарадња са Русијом од међусобне и све веће користи. Економска и финансијска међузависност са Кином, која је у рапидном успону, има посебну политичку осетљивост, затим везе САД са Јапаном су важне не само за њихово узајамно већ и благостање целог Пацифичког региона.

Немачка је привржена идеји још уједињеније Европе у оквиру ЕУ и блиским везама преко Атлантика са Америком, и у том контексту може безбедно да негује узајамно корисну економску и политичку сарадњу са Русијом.

Турска, која је покренула пре скоро 100 година друштвену и националну модернизацију углавном по угледу на Европу, преузима већу регионалну улогу као економски динамична и политички демократска држава, истовремено као чланица Атлантске алијансе и добар сусед Русије.

Русија, увиђајући да се њена модернизација и демократизација међусобно оснажују и кључни су за њену важну улогу у свету, такође тежи широј сарадњи са Европом, Америком, и, сасвим природно, са својим веома динамичним суседом на истоку - Кином.

Стога је сазрело време за превођење вредности и интереса који нас држе на окупу, у свеобухватније везе. То захтева промишљено промовисање истинског помирења између историјски сукобљених народа.

ЕУ не би данас постојала без промишљеног напора Француске и Немачке - не само на званичном нивоу већ пре свега између њихових народа - да гаје истинско и дубоко укоренењено национално помирење. ЕУ не би могла да пригрли Централну Европу да сличан напор нису предузели Немци и Пољаци.

Мада непријатељи у прошлости, Турска и Русија су сада добри суседи, а Турска и ЕУ су ангажовани у компликованим преговорима о међусобно корисним односима. Још шира Европа није могућа док се не оствари слично помирење између Пољака и Руса.

Још шири оквир за сарадњу може да се појави у мери у којој Америка и Русија продубљују своју сарадњу, користећи чињеницу да, када је реч о обичним људима, никада није било истинског анимозитета између Американаца и Руса. У сваком случају, потребно је да се суочимо са реалношћу да ће у деценијама које следе шира сарадња међу регионима бити кључна за глобално благостање.

Текући успон динамичних и многољудних азијских држава као кључних играча - пре свега Кине, пре тога Јапана, а ускоро Индије и Индонезије - као и све блискија сарадња међудржавних организација на овом континенту, све то исказује предности кооперације ширих размера међу регионима у свету. У ствари, што буде интензивнија регионална сарадња у самој Азији, то су мање шансе да понови болну историју Европе из 20. века, а веће могућности за ширу сарадњу између "новог Истока" и "старог Запада".

Потенцијал за такву сарадњу такође сугерише - да би се избегли нови велики сукоби - сада пробужени људи у предстојећим деценијама могу да деле универзалну политичку културу у којој ће глобална кооперација бити оснажена - мада са неким неизбежним локалним варијацијама - на основу уставом дефинисаних демократских принципа.

Јапан, Јужна Кореја и Индија пружају примере глобалног потенцијала за међукултурну демократску универзалност.

Време је да се укаже на будућност која пружа већу наду, имајући пре свега у виду садашњу склоност ка историјском песимизму. Време је такође да се размишља конкретно и практично, у геополитичким терминима, како се стрпљивим корацима може унапредити и институционализовати таква будућност која више обећава.

Приредио Драган Штавланин

The Christian Science Monitor

(PCE)